

LÍFEYRISSJÓÐUR
STARFSMANNA
SVEITARFÉLAGA
V-DEILD

TRYGGINGAFRÆÐILEG ATHUGUN 2015

2016-04-27

TBG ehf.

Tryggingastærðfræðistofa Bjarna Guðmundssonar ehf.
Grensásvegi 7 – 108 Reykjavík

Til stjórnar og framkvæmdastjóra
Lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga

2016-04-27

Eftirfarandi tryggingafræðileg athugun á stöðu V-deildar Lífeyrissjóðs starfsmanna sveitarfélaga í lok árs 2015 er gerð í samræmi við ákvæði l. 129/1997, ákvæði reglugerðar 391/1998 og leiðbeinandi reglur Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga um framkvæmd tryggingafræðilegra athugana frá árinu 2002. Tryggingafræðileg athugun var síðast gerð miðað við stöðu deildarinnar í lok árs 2014.

Í tryggingafræðilegri athugun felst samanburður á verðmæti eigna sjóðsins og iðgjalda við þær skuldbindingar til greiðslu lífeyris sem leiða af samþykktum sjóðsins. Lög um starfssemi lífeyrissjóða og samþykktir sjóðsins setja vikmörk fyrir þann mun sem heimill er milli eignaliða og skuldbindinga.

Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga starfrækir þrjár samtryggingardeildir, A-, B- og V-deild og veitir auk þess réttindi í séreign. Er hér eingöngu fjallað um skuldbindingar og eignir í samtryggingu í V-deild sjóðsins.

Mat á skuldbindingum byggir á upplýsingum um réttindi sjóðfélaga úr réttindabókhalda sjóðsins sem sjóðurinn lét í té. Við mat eignaliða er einnig stuðst við upplýsingar fengnar úr ársreikningi og fjárhagsbókhalda sjóðsins.

Helstu reikniforsendur sem notaðar eru við athuginina eru :

Raunávöxtun eigna sjóðsins verði 3,5% árlega
Lífslíkur sjóðfélaga og réttihafa : samkvæmt íslenskri reynslu 2007-2011
Örorkulíkur sjóðfélaga : 60% af reynslu í íslenskum lífeyrissjóðum 1998-2002,

Forsendur eru hinar sömu og við síðustu athugun.

Skuldbindingar vegna þeirra iðgjalda sem greidd hafa verið til sjóðsins vegna iðgjaldatímabíla fram til loka 2015 kallast áfallnar skuldbindingar. Heildar lífeyrisskuldbindingar sjóðsins eru skuldbindingar sjóðsins þegar einnig er ætlað fyrir réttindum vegna ógreiddra iðgjalda núverandi sjóðfélaga og lúta ákvæði laga um heimil vikmörk eigna og skuldbindingar að mun á heildarskuldbindingum og endurmetnum eignum að viðbættu verðmæti iðgjalda.

Er niðurstaða athugarinnar að verðmæti eigna sjóðsins að meðtöldum iðgjöldum en frádrögnum kostnaði vegna fjárfestinga reiknast 56.082,5 milljónir og skuldbindingar vegna lífeyris og rekstrarkostnaðar 52.509,5 milljónir. Eignir umfram skuldbindingar reiknast því 3.573,0 eða 6,8% af skuldbindingum.

Staða V-deildar sjóðsins er innan þeirra marka sem áskilin eru í l. 129/1997.

Eignir sjóðsins að frádregnu mati á fjárfestingarkostnaði og án verðmætis iðgjalda reiknast 18.576,2 milljónir og áfallnar skuldbindingar 17.090,9 milljónir. Eignir reiknast því 1.485,3 milljónir umfram skuldbindingar eða 8,7%. Lög kveða ekki sérstaklega á um vikmörk áfallinna skuldbindinga og eigna.

Nánari grein er gerð fyrir forsendum, reikniaðferðum og niðurstöðum hér á eftir. Tryggingafræðilegt mat á lífeyrisskuldbindingum ber að skoða sem vænta niðurstöðu úr reiknilíkani þar sem byggt er á forsendum sem eru háðar óvissu. Mismunur milli niðurstöðu reiknilíkansins og raunveruleika geta komið fram bæði vegna tilviljanasveiflna, einkum þegar sá hópur sem reiknað er fyrir er lítil, og einnig vegna þeirrar miklu óvissu sem er um forsendur sem notaðar eru. Forsendur reiknilíkansins lúta að vöxtum, dánarlíkum og fleiru áratugi fram í tímann og því nánast óhjákvæmilegt að frávik komi fram frá þeim forsendum sem reiknað er eftir.

Virðingarfyllst,

Bjarni Guðmundsson, tryggingastærðfræðingur

LÍFEYRISSJÓÐUR STARFSMANNA SVEITARFÉLAGA V-DEILD

Lífeyrissjóður starfsmanna sveitarfélaga LSS var stofnaður 28. júlí 1998 með samningi á milli BHM og BSRB fyrir hönd hlutaðeigandi stéttarfélaga annars vegar og hins vegar Sambands íslenskra sveitarfélaga fyrir hönd fjölmargra sveitarfélaga. LSS fékk starfsleyfi í desember 1998.

Stofnsamningurinn fól sömuleiðis í sér kjarasamning milli hlutaðeigandi aðila þar sem samið var um skylduaðild starfsmanna í hlutaðeigandi stéttarfélögum. Fulltrúar stofnaðila eiga sæti í stjórn sjóðsins og allir sjóðfélagar eiga rétt á setu á aðalfundum lífeyrissjóðsins með málfrelsi og tillögurétt. Breytingar á samþykktum lífeyrissjóðsins varða skuldbindingar hans gagnvart öllum sjóðfélögum. Þar af leiðandi verða breytingar á samþykktum að hljóta samþykki stofnaðila sjóðsins, Sambands íslenskra sveitarfélaga, BSRB og BHM. Á milli eftirtalinna aðila er í gildi kjarasamningur um skylduaðild hlutaðeigandi starfsmanna að LSS.

Aðildarfélag BHM

Aðildarfélag BSRB

Samband íslenskra sveitarfélaga og Launanevnd sveitarfélaga

Kennarasamband Íslands

RÉTTINDAÁKVÆÐI

Réttindi sjóðfélaga til lífeyris og skylda þeirra til greiðslu iðgjalda til sjóðsins fara eftir ákvæðum samþykktá sjóðsins sem fengu staðfestingu fjármálaráðuneytis í ágúst 2013.

Sjóðfélagar í V-deild geta þeir starfsmenn sveitarfélaga, stofnana þeirra eða fyrirtækja svo og samlaga sveitarfélaga 16-70 ára orðið sem ráðnir eru samkvæmt kjarasamningi milli aðildarfélaga BSRB eða Bandalags háskólamanna annars vegar og sveitarfélaga, stofnana þeirra, fyrirtækja eða samlaga sveitarfélaga hins vegar. Einnig eiga framkvæmdastjórar sveitarfélaga og stjórnendur stofnana og fyrirtækja á vegum sveitarfélaga rétt til aðildar að V-deild. Þá geta og einstaklingar sem þess óska og ekki eiga ekki skylduaðild að öðrum lífeyrissjóði fengið aðild að deildinni.

Eigi sjóðfélagi val um aðild að A-deild sjóðsins er iðgjald 15,5%, með 4% frá sjóðfélaga og 11,5% frá launagreiðanda, en annars samkvæmt ákvæðum kjarasamninga og laga. Iðgjald til öflunar lágmarkstryggingarverndar er nú 12% í V-deild.

Grunnréttindi sem deildin veitir eru ævilangur ellilífeyrir frá 65 ára aldri, örorkulífeyrir ef sjóðfélagi verður fyrir orkutapi sem trúnaðarlæknir sjóðsins metur 40% eða meira, makalífeyrir til maka sem sjóðfélagi lætur eftir sig við andlát sem greiðist að lágmarki í tvö ár eða meðan yngsta barn sem maki hefur á framfæri og sjóðfélagi framfærði áður er yngra en 18 ára. Barnalífeyrir greiðist vegna fráfalls sjóðfélaga eða töku örorkulífeyris.

Lífeyrisréttindi ráðast af þeim iðgjöldum sem greidd eru og aldri sjóðfélaga þegar iðgjald er greitt. Iðgjöld til deildarinnar eru ekki breytileg, og geta lífeyrisréttindi tekið breytingum eftir afkomu deildarinnar. Hafi sjóðfélagi uppfyllt skilyrði um öflun

lágmarkstryggingarverndar getur hann ráðstafað iðgjaldi sem greitt er umfram lágmarksiðgjald að eigin vali til ýmissa valkvæðra þátta. Þessi heimild hefur ekki verið mikið nýtt fram til þessa.

Ofangreind samantekt um réttinda- og aðildarákvæði er ekki tæmandi og er um fyllri upplýsingar vísað til samþykpta.

GÖGN

Úr tölvukerfum sjóðsins fengust upplýsingar um iðgjaldagreiðslur, val á leið og öflun lífeyrisréttinda hvers sjóðfélaga árin 1999 til 2015, miðað við verðlag í janúar 2016.

Fyrir alla sjóðfélaga fengust einnig upplýsingar um aldur og kyn. Einnig fengust upplýsingar um lífeyrisþega hjá, fjárhæð og tegund lífeyris, og aldur og kyn lífeyrisþega.

Með því að fella úr skrá um áunnin réttindi látna og þá sjóðfélaga sem farnir eru að taka lífeyri fást áunnin réttindi annarra en lífeyrisþega.

Við áætlun vegna framtíðar er bætt þeim hluta iðgjalda 2015 sem áætlað er að séu ógreidd, fært til verðlags í janúar 2015 miðað við breytingu á vísitölu neysluverðs til verðtryggingar frá meðaltali ársins 2015 til janúar 2016.

Við áætlun um framtíðariðgjöld vegna iðgjaldatímabíla 2015 og síðar sem núverandi sjóðfélagar eiga eftir að greiða til sjóðsins er miðað við að allir þeir sem öðluðust réttindi á árinu 2015 muni halda áfram að ávinna sér sömu réttindi til framtíðar, þó ekki eftir að almennum eftirlaunaaldri sjóðsins er náð. Er þessi hópur sjóðfélaga kallaðir virkir sjóðfélagar en aðrir þeir sem eiga réttindi í sjóðnum og ekki eru lífeyrisþegar kallaðir óvirkir sjóðfélagar.

Úr ársreikningum sjóðsins fengust upplýsingar um kostnað við rekstur deildarinnar síðastliðin þrjú ár og auk þess um eignastöðu deildarinnar og úr verðbréfakerfi eru fengnar upplýsingar um greiðslukjör skuldabréfa og gengi eigna með breytilegar tekjur á markaðsverði.

Iðgjaldagreiðslur ársins 2015 hafa verið bornar saman við iðgjaldagreiðslur samkvæmt ársreikningi og lífeyrisgreiðslur desember 2015 bornar saman við lífeyrisgreiðslur ársins samkvæmt ársreikningi. Þá hafa upplýsingar um réttindi sjóðfélaga verið borin saman við samsvarandi upplýsingar frá athugun fyrra árs.

Hafa þessar athuganir ekki bent til annars en að byggja megi mat skuldbindinga deildarinnar á þeim gögnum sem fyrir liggja úr réttindakerfi, en gögn hafa ekki verið sannreynð með samanburði við frumgögn eða öðrum hætti en þeim sem hér er lýst.

REIKNIFORSENDUR OG -AÐFERÐIR

Reikniforsendur fyrir tryggingafræðilegar athuganir íslenskra lífeyrissjóða eru tilgreindar í lögum 129/1997 og reglugerð 391/1998 sem fjármálaráðherra setur með heimild í fyrrgreindum lögum. Tryggingafræðingi er heimilt að víkja frá þessum staðalforsendum ef talið er að sérstakar aðstæður í viðkomandi sjóð verði þess valdandi að aðrar forsendur eigi betur við. Engu að síður skal reiknað eftir staðalforsendum og sú

niðurstaða birt til samanburðar. Með reglugerð 391/1998 er Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga falið að útbúa töflur um lífs- og örorkulíkur til nota við gerð tryggingastærðfræðilegra athugana og jafnframt töflur um hjúskapar- og barneignalíkur.

Við tryggingafræðilega athugun V-deildar LSS 2015 eru notaðar dánar- og eftirlífendatöflur Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga, byggðar á íslenskri reynslu árána 2007-2011. Giftingarlíkur og meðalaldur maka eru samkvæmt upplýsingum úr þjóðskrá. Þá er um fjölda barna byggt á íslenskum barneignalíkum. Varðandi örorku er notaðar íslenskar örorkulíkur byggðar á reynslu íslenskra lífeyrissjóða árin 1998-2002, með 40% lækkun örorkutíðni. Reikniforsendur eru hinar sömu og var við síðustu tryggingafræðilega athugun sjóðsins.

Lífeyrisréttindi eru eins og áður sagði verðtryggt miðað við vísitölu neysluverðs og er gert ráð fyrir að vextir verði 3,5% umfram hækkun vísitölnnar.

Árlegur rekstrarkostnaður er áætlaður sem meðaltal kostnaðar árin 2013-2015, uppfært til verðlags í lok árs 2015 (gildi vísitölu neysluverðs til verðtryggingar í janúar 2016) og ætlað fyrir sama kostnaði í 50 ár núvirt með sömu vöxtum og lífeyrisskuldbindingar. Rekstrarkostnaði er skipt milli áfallinna og framtíðarskuldbindinga í hlutfalli við mat skuldbindinga og iðgjalda.

Til lækkunar á eign er færður áætlaður skrifstofu- og stjórnunarkostnaður vegna fjárfestinga til framtíðar og er sú áætlun gerð með sama hætti og áætlun varðandi rekstrarkostnað.

Ofangreindar forsendur og aðferðir við mat skuldbindinga eru í samræmi við ákvæði reglugerðar 391/1998 um reikniforsendur við tryggingafræðilegar úttektir og þær reikniforsendur sem Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga var með sömu reglugerð falið að gefa út til nota við tryggingafræðilegar athuganir. Þó er nýtt heimild til lækkunar á örorkutíðni sjóðsins, og er eins og áður sagði notast við 60% af almennri örorkutíðni.

Skuldbindingar eru metnar á tvo vegu. Annars vegar eru metnar áfallnar skuldbindingar, þ.e. þær skuldbindingar sem sjóðurinn hefur þegar tekið á sig vegna áunninna réttinda sjóðfélaga, og hins vegar framtíðarskuldbindingar sjóðsins, sem eru þær skuldbindingar sem falla munu á sjóðinn við það vegna þeirra iðgjalda sem ætlað er að berist sjóðnum frá þeim sjóðfélögum sem taldir eru virkir sbr. umfjöllun í kaflanum um gögn hér að framan. Samtala áfallinna- og framtíðarskuldbindinga nefnist heildarskuldbinding lífeyrissjóðsins. Við mat skuldbindinga er fyrir lífeyrisþega miðað við úrskurðaðan lífeyri í desember 2015.

Fyrir aðra sjóðfélaga en lífeyrisþega er reiknað hverjar verða muni lífeyrisgreiðslur til þeirra samkvæmt ákvæðum samþykta sjóðsins miðað við réttindi og greidd iðgjöld 2015.

Þegar verðmæti framtíðariðgjalda g skuldbindingar vegna þeirra eru reiknuð er miðað við óbreyttar iðgjaldagreiðslur núverandi sjóðfélaga til starfsloka frá því sem var á árinu 2015. Þannig að ekki er gert ráð fyrir launahækkunum umfram hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar.

Lífeyrisaldur er settur í samræmi við ákvæði samþykta um ellilífeyrisaldur fyrir þau réttindi sem um ræðir, eða aldur sjóðfélaga sé hann hærri.

Eignir sjóðsins sem bera fastar tekjur eru að hluta núvirtar miðað við sömu ávöxtunarforsendu og skuldbindingar, þ.e. 3,5% umfram hækkun vísitölu neysluverðs til verðtryggingar. Óverðtryggðar eignir eru núvirtar miðað við 3,5% ávöxtun umfram verðbólgu markmið Seðlabanka Íslands, sem er nú 2,5%. Útreikningar á núvirði eigna með fastar tekjur eru framkvæmdir af starfsmönnum sjóðsins og fjárvörsluaðilum. Þá eru eignir með breytilegar tekjur, skráðar á skipulegum markaði, metnar á því sem lægra er, markaðsverði í árslok eða meðaltali markaðsverðs síðustu þriggja mánaða ársins.

Þau frávík sem með þessu koma fram frá bókfærðu verði eignanna í ársreikningi eru skráð sem endurmat eigna.

NIÐURSTÖÐUR

Eftirfarandi tafla sýnir skiptingu lífeyrisskuldbindinga eftir tegundum lífeyris, og hvort um er að ræða áunnin réttindi eða áætlaða réttindaöflun vegna framtíðariðgjalda.

Tafla I. Tryggingafræðileg staða V-deildar LSS 2015 – fjárhæðir í milljónum			
Eignir	Áunnið	Framtíð	Heildar
Eignir:	18.511,7		18.511,7
Endurmat::	323,8		323,8
Fjárfestingagjöld:	-259,3		-259,3
Iðgjöld:		37.506,3	37.506,3
Samtals:	18.576,2	37.506,3	56.082,5
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir:	14.292,7	30.014,3	44.307,0
Örorkulífeyrir:	2.348,4	3.951,8	6.300,2
Makalífeyrir:	323,8	680,6	1.004,4
Barnalífeyrir:	52,2	456,8	509,0
Kostnaður:	73,8	315,1	388,9
Samtals:	17.090,9	35.418,6	52.509,5
Mismunur:	1.485,3	2.087,7	3.573,0
Hlutf. Af skuldb.	8,7%	5,9%	6,8%

Staða sjóðsins batnar nokkuð frá síðasta ári en þá var heildarstaða sjóðsins 4,7% og áfallin staða 2,5 %.

Skýringin á bættri stöðu er aðallega að ávöxtun ársins 2015 var verulega umfram forsendur.

FYLGISKJÖL

1. Óvirkir sjóðfélagar, fjöldi og áunnin réttindi eftir aldri og kyni
2. Virkir sjóðfélagar, fjöldi, áunnin réttindi og iðgjöld eftir aldri og kyni
3. Lífeyrisþegar
4. Tryggingafræðileg staða 2015
5. Tryggingafræðileg staða 2015 reiknuð með staðalforsendum
6. Samanburður við stöðu 2014
7. Breyting á stöðu sjóðfélaga